

Μακεδονικά

Τόμ. 17, Αρ. 1 (1977)

Dumbarton Oaks Bibliographies, based on Byzantinische Zeitschrift

Γ. Ι. Θεοχαρίδης

doi: [10.12681/makedonika.379](https://doi.org/10.12681/makedonika.379)

Copyright © 2014, Γ. Ι. Θεοχαρίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Θεοχαρίδης Γ. Ι. (1977). Dumbarton Oaks Bibliographies, based on Byzantinische Zeitschrift. *Μακεδονικά*, 17(1), 442–445. <https://doi.org/10.12681/makedonika.379>

Βεβαίως ἡ ἐργασία ἐγένετο διὰ νὰ ἀποκτηθῇ ὁ ἀκαδημαϊκὸς τίτλος τοῦ διδάκτορος τρίτου κύκλου. Ἐάν αὕτη φορτωμένη μὲ τόσα λάθη ἀγνοίας καὶ λάθη μεθόδου ἐγένετο δεκτὴ, τοῦτο ἀποτελεῖ εὐθύνην τοῦ κατὰ τεκμήριον περισσότερα γνωρίζοντος Εἰσηγητοῦ τῆς καὶ δὲν θὰ ἀπασχολεῖ τὴν βιβλιοκρισίαν, ἐὰν δὲν εἶχεν ἀποσταλῆ προκλητικῶς εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ ἀνά χειρας Περιοδικοῦ τῆς Ἑταιρείας.

Γ. Ι. ΘΕΟΧΑΡΙΔΗΣ

Dumbarton Oaks Bibliographies, Based on Byzantinische Zeitschrift.

Series I: Literature on Byzantine Art, 1892-1967.

Volume I: By Location. Part I: Africa, Asia, Europe (A-Ireland). Σελ. I-LXVIII + 518. Part II: Europe (Italy-Z), Indices, σελ. 1-499. Edited by Jelisaveta S. Allen. Published for the Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies, Washington, D.C. London 1973. (Mansell information/publishing limited—3 Bloomsbury Place, London WC 1A 2QA).

Volume II: By Categories. Edited by Jelisaveta Stanojevich Allen. Published for the Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies, D.C. London Washington 1976. (Mansell information/publishing limited—3 Bloomsbury Place, London WC 1A 2QA), σελ. I-XXV + 586.

Ὅγκωδες (πλέον τῶν 1600 σελίδων πρὸς τὸ παρόν), κοπιῶδες (παρασκευάζεται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν) καὶ λιαν ἐξυπηρετικὸν ἔργον (ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν εὐρίσκει τις τὴν ἐγρᾶφιν ἀπὸ τοῦ 1892 ἐπὶ ὀρισμένου θέματος βυζαντινῆς τέχνης), βασιζόμενον εἰς τὰς βιβλιογραφικὰς πληροφορίες τοῦ περιοδικοῦ Byzantinische Zeitschrift (III. Abteilung: Bibliographische Notizen und Mitteilungen) ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ τούτου (1892), καὶ συγκεντρῶνον τὰς πληροφορίες αὐτάς, ὅπως ἔχουν εἰς τὸ περιοδικὸν (τίτλος, γλῶσσα, κριτικὰ σχόλια τοῦ ἀρμοδίου συνεργάτου).

Ἐξεδόθη ἀπὸ τοῦ 1973-1976 ἡ ὡς ἄνω Πρώτη Σειρὰ (Series I: Literature on Byzantine Art, 1892-1967), περιέχουσα τὴν Βιβλιογραφίαν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης εἰς τοὺς πρώτους 60 τόμους (τόμ. 1-60, 1892-1967) τῶν Βυζαντινῶν Χρονικῶν (Byzantinische Zeitschrift). Ἡ Πρώτη Σειρὰ αὕτη χρησιμοποιεῖ τὸ αὐτὸ ἕλικὸν (τόμ. 1-60) δύο φορές, εἰς δύο τόμους. Εἰς τὸν Α' Τόμον κατατάσσει τὸ ἕλικὸν γεωγραφικῶς (Volume I: By Location). Εἰς τὸν Β' Τόμον κατατάσσει τοῦτο κατὰ κατηγορίας (Volume II: By Categories).

Ὁ Α' Τόμος, διὰ λόγους ἀσφαλῶς εὐχρηστίας τοῦ ὄγκου του, διαιρεῖται εἰς δύο χωριστὰ Μέρη. Τὸ Α' Μέρος περιέχει τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Ἀσίαν καὶ μέρος τῆς Εὐρώπης (A-Ireland). (Part I: Africa, Asia, Europe, A-Ireland, σελ. I-LXVIII + 518). Τὸ Β' Μέρος περιέχει τὸ ὑπόλοιπον τῆς Εὐρώπης καὶ τοὺς Πίνακας. (Part II: Europe, Italy -Z, Indices, σελ. 1-499).

Τὸ Α' Μέρος περιέχει μετὰ δύο Προλόγους (C. Loerke - H. - G. Beck, σ. VII-IX) κατατοπιστικὴν Εἰσαγωγὴν (Introduction, σ. XI κ.έ.), ὅπου α) ὑπὸ τὸν τίτλον Classification (σ. XII-XIII) δίδονται ἐξηγήσεις διὰ τὴν ἀκολουθηθεῖσαν μέθοδον κατατάξεως τοῦ ἕλικου, β) ὑπὸ τὸν τίτλον Index Codes and Numbers (σ. XIII) δίδονται ἐξηγήσεις διὰ τὸ κωδικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἐφηρμόσθη πρὸς ταχεῖαν ἀνεύρεσιν τοῦ ζητουμένου ἐντὸς τοῦ Α' Τόμου, ὡς καὶ ἄλλαι ἐξηγήσεις διὰ τὸν τρόπον ἐργασίας τῶν ἐκδοτῶν (Transliteration, σ. XIV-Filing, σ. XIV). Ἡ ἐν λόγω μέθοδος καὶ τὸ κωδικὸν σύστημα ἔχουν ἐν συντομίᾳ ὡς ἑξῆς:

α) Τὸ ὑλικὸν εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἀ' Τόμον, ὅπως διεφάνη ἤδη, χωρίζεται πρῶτον τοπογραφικῶς καὶ ἀλφαβητικῶς εἰς γεωγραφικὰς ἐνότητες. Πρῶτον δηλαδὴ εἰς ἡπειροὺς ἀλφαβητικῶς (continents): Ἀφρική, Ἀσία, Εὐρώπη. Κατόπιν ἐκάστη ἡπειρος χωρίζεται ἀλφαβητικῶς εἰς χῶρας (countries): Π.χ. Ἀφρική: Algeria, Egypt, Ethiopia and Eritrea, Libya κτλ. Ἐκάστη «χώρα» διαιρεῖται εἰς περιόχας (regions) καὶ ἐκάστη «περιοχὴ» εἰς τοποθεσίας (sites).

Εἰς τὸ ὑλικὸν ὁμοῦς μῖς «χώρας» (country), πρὶν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὰ ἀφορῶντα «περιοχὰς» καὶ «τοποθεσίας» αὐτῆς, προτάσσονται Γενικὰ Ἔργα (General Works), ἀφορῶντα κατ' εἶδος Ἀρχιτεκτονικήν, Μωσαϊκὰ, Ζωγραφικὴν, Γλυπτικὴν (Μορφικὰ Εἶδη-Form Classes). Τοῦτο ὁμοῦς δὲν συμβαίνει εἰς τὸ ὑλικὸν τῶν «περιοχῶν» (regions) καὶ τῶν «τοποθεσιῶν» (sites), ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ ὑλικὸν τῶν «χωρῶν» (countries), τὸ ὅποιον προσφέρεται πρὸς τοῦτο.

Βεβαίως ἡ γεωγραφικὴ αὐτὴ κατάταξις εἶχε τὰς δυσκολίας της, αἱ ὁποῖαι ἐπέβαλον μερικὰς ἀναγκαίας αὐθαιρέσιαις. Οὕτω π.χ. 1) ἡ Σοβιετικὴ Ἔνωσις κατατάσσεται ὁλόκληρος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ὀχι μισὴ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μισὴ εἰς τὴν Ἀσίαν, ἢ Ἀρμενία καὶ ἡ Γεωργία αὐτῆς ὁμοῦς, λόγφ τῆς σπουδαιότητος τῆς Τέχνης τῶν, εὐρίσκων μεταξείρισιν χωριστῆς «χώρας», ἀλλ' ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν παρὰ πᾶν ἀλφάβητον τὴν Σοβιετικὴν Ἔνωσιν, 2) ἡ εὐρωπαϊκὴ Τουρκία μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ἀποτελοῦν μαζὶ «χώραν» τῆς Ἀσίας, 3) αἱ Νῆσοι κατατάσσονται εἰς τὰς «τοποθεσίας» τῶν «χωρῶν», εἰς τὰς ὁποίας πράγματι ἀνήκουν, αἱ μεγάλοι ὁμοῦς ἐξ αὐτῶν, ὅπως ἡ Κρήτη, ἡ Σαρδηνία καὶ ἡ Σικελία, ὑποδιαιροῦνται ὡς πᾶν ἦσαν «χῶραι», ἐνῶ ἡ Κύπρος καὶ ἡ Μάλτα κατατάσσονται ὡς χωρισταὶ «χῶραι» εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν «χωρῶν» τῆς Εὐρώπης, 4) ἡ Κωνσταντινούπολις εὐρίσκει μεταξείρισιν «χώρας» μὲ ὅλας τὰς σχετικὰς ὑποδιαιρέσεις καὶ τοποθετουμένη εἰς τὸ τέλος τῶν «τοποθεσιῶν» τῆς «χώρας» Τουρκίας τῆς «ἡπείρου» Ἀσίας εὐρίσκειται εἰς τὴν σειρὰν πρὸ τῶν «χωρῶν» τῆς «ἡπείρου» Εὐρώπης, ἡ ὁποία οὕτως ἀρχεται μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν, οὕτως εἰπεῖν. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μικρότερα περιπτώσεις φαινομενικῶν αὐθαιρέσιων, περὶ τῶν ὁποίων δίδονται ἐξηγήσεις εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπικεφαλίδαν Classification (σ. XII κ.ἑ.).

β) Εἰς τὸ κωδικὸν σύστημα κάθε «παράθεσις» (entry) βιβλιογραφικῆς σημειώσεως ἀπὸ τὸ Byzantinische Zeitschrift λαμβάνει κωδικὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τὸ 1 κ.ἑ. καὶ οὕτως εἶναι ἡριθμημέναι αἱ «παράθεσις» κατὰ τὴν γεωγραφικὴν κατάταξιν τοῦ ὑλικοῦ ἐξ ἀρχῆς. Οὕτω π.χ. ἡ πρώτη «παράθεσις» βιβλιογραφικῆς σημειώσεως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Βιβλιογραφίας (Part I, σ. 1) ἔχει κωδικὸν ἀριθμὸν 1: AB Africa general: AB 0001 1 BZ (1898) 181, ἡ ἐπομένῃ 0002 κ.ο.κ.

Τὸ κωδικὸν ἀριθμὸν προηγούνται τέσσαρα κεφαλαία γράμματα. Τὸ πρῶτον Ἀ' σημαίνει Τέχνη (art) καὶ διακρίνει τὴν Σειρὰν ἀπὸ ἄλλας μελλοντικὰς. Τὸ δεύτερον γράμμα συμβολίζει τὴν «ἡπειρον»: AB=Τέχνη-Ἀφρική, AC=Τέχνη-Ἀσία, AD=Τέχνη-Εὐρώπη. Τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον γράμμα εἶναι τὰ δύο πρῶτα ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος τῆς «χώρας»: AB AL=Τέχνη-Ἀφρική-Ἀλγερία, AD AL=Τέχνη-Εὐρώπη-Ἀλβανία.

Τὰ τέσσαρα αὐτὰ κεφαλαία γράμματα καὶ ὁ κωδικὸς ἀριθμὸς τῆς παρατιθεμένης βιβλιογραφικῆς σημειώσεως τοῦ BZ τίθενται ἐκάστοτε εἰς τὸ ἄνω ἀριστερὸν ἄκρον κάθε ἀριστερᾶς (verso) καὶ εἰς τὸ ἄνω δεξιὸν ἄκρον κάθε δεξιᾶς (recto) σελίδος, ἐνῶ εἰς τὸ μέσον τῆς ἀριστερᾶς τίθεται τὸ ὄνομα τοῦ τόπου τῆς πρώτης βιβλιογραφικῆς σημειώσεως αὐτῆς καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς δεξιᾶς τὸ ὄνομα τοῦ τόπου τῆς τελευταίας βιβλιογραφικῆς σημειώσεως αὐτῆς. Οὕτω:

AB EG 0527	Qatar	White Monastery	AB EG 0563
Qatar			
—			—
			White Monastery

Τοιουτοτρόπως με τὸ ἄνοιγμα οἰασθῆποτε σελίδος τοῦ Α' Τόμου γνωρίζει κανεὶς ποῦ εὐρίσκειται τοπογραφικῶς καὶ ἤμπορεῖ νὰ κινηθῆ ἐντὸς τοῦ Τόμου διὰ νὰ εὕρῃ τὸν ζητούμενον τόπον ἢ τὸ ζητούμενον ὄνομα συγγραφῆς, εἰς τὸ ὁποῖον παρέπεμψαν αὐτὸν ἀντιστοίχως οἱ δύο Πίνακες, οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ τέλος τοῦ Β' Μέρους (P a r t II).

Μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς παρατιθεμένης ἐκ τοῦ ΒΖ βιβλιογραφικῆς σημειώσεως καὶ πρὸ τῆς παραπομπῆς εἰς τὸν ἀνάλογον τόμον, ἔτος καὶ σελίδα τοῦ περιοδικοῦ τίθενται πάλιν τὰ κεφαλαία γράμματα καὶ ὁ κωδικὸς ἀριθμὸς ὁ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν παρατιθεμένην σημείωσιν (entry). Οὕτως:

AB AL 0002 BZ 5 (1896) 645 (= Τέχνη-Ἀφρικὴ-Ἀλγερία, κωδικὸς ἀριθμὸς 0002, Byzantinische Zeitschrift, τόμ. 5 (1896), σ. 645).

Τῆς Εἰσαγωγῆς ἔπονται: 1) Πίναξ τοῦ πλήρους τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν συντομογραφημένων τίτλων (Key to Periodicals and Abbreviated Titles, σ. XII). 2) Πίναξ τοῦ πλήρους τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπογραφόντων δι' ἀρχικῶν συντακτῶν τῶν βιβλιογραφικῶν σημειώσεων (Key to Contributor's Initials, σ. LXI) καὶ γ) Πίναξ τῆς διαιρέσεως τῶν περιεχομένων τῆς «Βιβλιογραφίας» κατὰ ἡπείρους, χώρας, περιοχὰς καὶ τοποθεσίας. Ἀκολουθεῖ τὸ ὕλικὸν τῆς «Βιβλιογραφίας», κατανεμημένον κατὰ τὸ ὡς ἀνωτέρω γεωγραφικὸν καὶ κωδικὸν σύστημα, τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ μέρους τῆς Εὐρώπης (A-Ireland).

Τὸ Β' Μέρος μετὰ τὸ ὕλικὸν τῆς «Βιβλιογραφίας» τοῦ ὑπολοίπου τῆς Εὐρώπης (Italy-Z) περιέχει εἰς τὸ τέλος: 1) Ἀλφαβητικὸν πίνακα τῶν γεωγραφικῶν ὀνομάτων μετὰ παράθεσιν τῶν κωδικῶν στοιχείων ἐκάστου: Π.χ. Aach AD GE 0067 (= Τέχνη-Εὐρώπη-Γερμανία 0067), 2) Ἀλφαβητικὸν πίνακα τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων μετὰ παράθεσιν τῶν κωδικῶν στοιχείων ἐκάστου: Π.χ. P.L. Abatangelo AD IT 0875 (= Τέχνη-Εὐρώπη-Ἰταλία 0875). Οὕτως ὥστε εἴτε γεωγραφικὸς τόπος εἴτε ὄνομα συγγραφῆς ζητεῖται παραπέμπεται ὁ ἀναζητῶν ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ δύο Πινάκων ὄχι εἰς ἀριθμὸν σελίδος τοῦ Τόμου (σελίδωσις ὑπάρχει), ὅπερ δὴ ὑπερέκειν εἰς ἀνάγνωσιν δύο στηλῶν μεγάλου σχήματος σελίδος, ἀλλ' εἰς τὰ κωδικὰ στοιχεῖα, τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ κεφαλῆς καὶ εἰς τὰς γωνίας τῶν σελίδων, ὅπερ καθιστᾷ τὴν ἀναζήτησιν ταχεῖαν. Τὸ σύστημα τοῦτο κατατάξεως καὶ ἀναζητήσεως τοῦ ὕλικου εἶναι ἀσφαλῆστερον καὶ ταχύτερον.

Ὁ Β' Τόμος τῶν Dumbarton Oaks Bibliographies, Based on Byzantinische Zeitschrift τῆς Σειρᾶς I (Series I. Literature on Byzantine Art, 1892-1967), προσφέρει ὕλικὸν τοῦ Α' Τόμου διατεταγμένον κατὰ κατηγορίας (V o l u m e II: by categories).

Μετὰ τὸν Πίνακα Περιεχομένων εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον Classification (σ. XIII) ἐξηγεῖται ὑπὸ τῆς ἐκδοτρίας (Jelisaveta Stanojevich Allen) ὅτι α) τοπογραφικῶς περιωρισμένοι βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις τοῦ Α' Τόμου δὲν περιελήφθησαν εἰς τὸν Β' Τόμον, β) ἐξαιρέσεις ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐγένετο διὰ τὴν Μικροτεχνίαν (Minor Arts), γ) περιελήφθησαν ἀντικείμενα Μουσείων καὶ Συλλογῶν, ἀδιαφόρως ἂν ταῦτα ὑπάρχουν ἢ ὄχι εἰς τὸν Α' Τόμον, δ) κατὰ κανόνα κριτικὰ σχόλια τῶν βιβλιογραφικῶν σημειώσεων τοῦ Α' Τόμου δὲν περιελήφθησαν εἰς τὸν Β' Τόμον, ε) ἐκ λόγων συγκεντρώσεως ὁμοίου ὕλικου ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐδημιουργήθησαν νέα ὑποδιαιρέσεις τῶν μορφικῶν κατηγοριῶν (Form Classes), ὡς Βασιλικὴ καὶ Διακόσμησις (τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς-Γενικά), Πορτραῖτα καὶ Σαρκοφάγοι (τῆς Γλυπτικῆς-Γενικά). Καὶ ἄλλα μικρότερα, περὶ τῶν ὁποίων βλέπε σ. XIV τῆς ἐν λόγῳ Εἰσαγωγῆς.

Εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν πάλιν καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον Index Codes and Numbers (σ. XIV/VI) ἐξηγεῖται ὅτι α) οἱ κωδικοὶ ἀριθμοὶ τοῦ Β' Τόμου ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐκεῖνους τοῦ Α' Τόμου, β) πρὸ τοῦ κωδικοῦ ἀριθμοῦ χρησιμοποιοῦνται τώρα τρία κεφαλαία γράμματα: Τὰ πρῶτα δύο, 'ΑΑ', σημαίνουν Ἱστορίαν τῆς Τέχνης-Γενικά. Τὸ τρίτον γράμμα συμβολίζει τὴν μορφήν ἢ τὸ ὕλικὸν κατασκευῆς τοῦ ἀντικειμένου καὶ ἀκολουθεῖ τὸ ἀλφάβητον. Οὕτως: ΑΑ Β = Τέχνη-Γενικά Βιβλιογραφία καὶ φιλολογικαὶ πηγαί, ΑΑ Γ = Τέχνη-Γενικά ἔργα, ΑΑ Δ = Τέχνη-Γενικά Ἀρχιτεκτονικὴ, ΑΑ Ε = Τέχνη-Γενικά Γλυπτικὴ κ.ο.κ.

Ἄκολουθεῖ Πίναξ προσθηκῶν εἰς τὸν Πίνακα τοῦ πλήρους τῶν τίτλων περιοδικῶν τοῦ Α΄ Τόμου (Key to Periodicals and Abbreviated Titles-Addenda) καὶ Πίναξ τοῦ πλήρους ὀνόματος τῶν ὑπογραφομένων με ἀρχικὰ τὰς βιβλιογραφικὰς σημειώσεις εἰς τὸ Byzant. Zeitschrift (Key to Contributor's Initials), ὁ ὁποῖος ἐπαναλαμβάνει ἀπλῶς ἐκεῖνον τοῦ Α΄ Τόμου.

Ἄκολουθεῖ ἡ «Βιβλιογραφία», τὸ ὑλικὸν δηλονότι ἐκ τοῦ Byzant. Zeitschrift, με τὰς ἐξῆς Κατηγορίας, ἀλφαβητικῶς διατεταγμένας:

AA B=Bibliographies and Literary Sources	AA I=Minor Arts
AA C=General Works	AA J=Iconography
AA D=Architecture	AA K=Artists
AA E=Sculpture	AA L=Museums, Collections,
AA F=Mosaics	Exhibitions, Museum
AA G=Painting	Catalogues
AA H=Illuminated Manuscripts	AA M=Restoration and Protection of Monuments.

Ἐκάστη τῶν Κατηγοριῶν ὑποδιαιρεῖται περαιτέρω. Εἰς τὸ τέλος ὑπάρχει Γενικὸς Πίναξ (General Index) ἀλφαβητικὸς τῶν πραγμάτων καὶ ἀλφαβητικὸς Πίναξ τῶν Συγγραφέων (Index of Authors) τῶν βιβλιογραφικῶν σημειώσεων τοῦ Byzant. Zeitschrift, διάφορος ἐκεῖνου εἰς τὸ τέλος τοῦ Β΄ Μέρους τοῦ Α΄ Τόμου λόγῳ τῶν γενομένων ἀφαιρέσεων καὶ προσθηκῶν. Οὕτως ὁ Β΄ Τόμος εἶναι συμπληρωματικὸς τοῦ Α΄ Τόμου, διότι μέρος, μέγα βεβαίως, ἀλλὰ μέρος, τοῦ Α΄ Τόμου ἐπαναλαμβάνεται με διαφορετικὴν κατάταξιν τοῦ ὑλικοῦ του εἰς τὸν Β΄ Τόμον, ἐνῶ νέον ὑλικόν, μὴ ὑπάρχον εἰς τὸν Α΄ Τόμον, προστίθεται τῶρα εἰς τὸν Β΄ Τόμον.

Ὁ τρόπος ἀναζητήσεως εἶναι ὁ αὐτός, ὡς καὶ εἰς τὸν Α΄ Τόμον, εὐκόλος καὶ ταχύς: Εἰς τὴν ἄνω ἀριστερὰν καὶ δεξιὰν γωνίαν τῶν σελίδων ὑπάρχουν τὰ τρία κεφαλαῖα γράμματα καὶ ὁ κωδικὸς ἀριθμὸς. Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄνω μέρους ἐκάστης σελίδος ὑπάρχει πάλιν εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν ἡ πρώτη, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν ἡ τελευταία ἀναγραφή τῆς ἀντιστοίχου σελίδος. Ἔστω, ὡς παράδειγμα, ὅτι ἀναζητοῦμεν δημοσιεύματα διὰ τὸν ζωγράφον τοῦ 14ου αἰῶνος Μιχαῆλ Ἀστραπᾶν. Εἰς τὸν ἀλφαβητικὸν Γενικὸν Πίνακα, τὸν εὐρισκόμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ Β΄ Τόμου, ἀνεύρισκομεν, ὡς εἰς Λεξικόν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ σημειοῦμεν τὸν κωδικὸν τοῦ ἀριθρῶν: Μιχαῆλ Ἀστραπᾶς, ζωγράφος 14ου αἰ. AA K 0100-0105 (σ. 492). Ἀνοίγοντες τὸν Β΄ Τόμον εἰς τὰς σελίδας, εἰς τὰς ἄνω γωνίας τῶν ὁποίων ὑπάρχουν τὰ κεφαλαῖα γράμματα AA K (=Τέχνη-Γενικά-Καλλιτέχναι, Artists) καὶ κωδικοὶ ἀριθμοὶ πλησιάζοντες εἰς τοὺς ζητούμενους 0100-0105, εὐρίσκομεν κατερχόμενοι τὴν σχετικὴν στήλην τέσσαρας βιβλιογραφικὰς σημειώσεις δημοσιευμάτων περὶ Μ. Ἀστραπᾶ (AA K 0100, AA K 0103, AA K 0104, AA K 0105), εἰς ἐκάστην τῶν ὁποίων ὑπάρχει κάτωθι τοῦ κειμένου τῆς καὶ παρὰ τὸν ἐπαναλαμβανόμενον κωδικὸν ἀριθμὸν καὶ ἡ σχετικὴ παραπομπὴ εἰς σχετικὸν τόμον, τὸ ἔτος καὶ τὴν σελίδα τοῦ BZ, ὅπου ἡ σημείωσις, τῆς ὁποίας τὸ κείμενον παρετέθη ἄνωτέρω. Τοῦτο, διότι τὸ κείμενον τοῦτο, ὡς ἐλέχθη εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν, δὲν εἶναι πάντοτε πλήρες.

Τὸ σύστημα ἀναζητήσεως ἐκμανθάνεται σχεδὸν αὐτομάτως με τὴν πρώτην προσπάθειαν καὶ αὐτόματος εἶναι καὶ ἡ ἀνακούφισις τοῦ ἀναζητοῦντος κατόπιν τῆς εὐκόλου καὶ ταχείας ἐπιτυχίας του. Ὅλον τὸν οὕτως ἐξοικονομούμενον χρόνον καὶ κόπον ἀναριθμητῶν ἐρευνῶν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος προκατέβαλον εἰς ποσὰ γιγαντιαία οἱ συντάξαντες τὸ ὄγκωδες, κοπιώδες καὶ χρησιμώτατον ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐγνώμονες οἱ ἐρευνηταί.